

Wetenschapsnotities

SCF, Smart onderzoek naar slimme fietsinnovaties voor betere steden

Welke rol kan de fiets spelen om stedelijke regio's veerkrachtig, leefbaar en duurzaam te maken? En hoe kan deze transitie worden versneld? Dit zijn de vragen waarmee het vorig jaar gestarte vierjarige onderzoeksproject Smart Cycling Futures, SCF, zich bezighoudt.

YMKJE DE BOER, NWO

Er is een groeiende consensus dat fietsen een positieve invloed heeft op sociale en ecologische duurzaamheid en de vitaliteit van steden kan vergroten. Smart Cycling Futures (SCF) bestudeert hoe fietsinnovaties kunnen bijdragen aan vitale, veerkrachtige en leefbare stedelijke regio's - ervan uitgaande dat de maatschappelijke inbedding van slimme fietsinnovaties daarbij cruciaal is.

De rol van experimenten

De e-bike, deelfietsystemen, fietsen die communiceren met verkeerslichten voor een optimale doorstroom (groene golf) van fietsers, apps voor de smartphone die het fietsen stimuleren (bijvoorbeeld door fietskilometers te belonen) en ingrepen in de ruimtelijke inrichting die de fietservaring kunnen verbeteren. Dit zijn allemaal innovaties die aanzienlijke voordelen kunnen opleveren voor stedelijke gebieden op het gebied van toegankelijkheid, sociale gelijkheid, gezondheid, leefbaarheid en reducties van broeikasgassen.

Uit de wetenschappelijke literatuur over innovaties is bekend dat duurzame innovaties die de weg voor een alternatieve toekomst banen, over het algemeen heel klein beginnen: als proefprojecten in een experimentele omgeving. De SCF-onderzoekers nemen dit gegeven als uitgangspunt. Meer inzicht in de maatschappelijke inbedding van deze innovaties en de manier waarop ze kunnen opschalen, is daarbij noodzakelijk.

Inbedding van slimme technologie

Omdat er nog een fundamenteel gebrek aan beleidsrelevante kennis bestaat over hoe veranderende mobiliteitspatronen en de

invoering van slimme technologieën de toekomst van het fietsen beïnvloeden, richt één van de onderzoeksprojecten zich bijvoorbeeld op nieuwe businessmodellen. Het gaat daarbij niet alleen om 'het financiële plaatje' van een fietsinnovatie, maar juist ook om de manier waarop de innovatie is georganiseerd en ingebed in de praktijk. Dit is een actueel vraagstuk; denk aan opkomende, deels geautomatiseerde fietsdeelsystemen in verschillende steden. Slimme sloten maken het tegenwoordig mogelijk om via een app een deelfiets van het slot te halen, te gebruiken en achteraf automatisch te betalen. Een andere ontwikkeling is het integreren van de fiets in een bredere mobiliteitsdienst, waarbij je met een enkele pas gebruik kunt maken van OV, deelauto en deelfiets.

Beoogde fietstransitie

Het SCF-onderzoeksproject is transdisciplinair en praktijkgericht van aard. Dat betekent dat de betrokken wetenschappers nauw samenwerken met beleidsmakers en uitvoerders op gemeentelijk en provinciaal niveau, en met innovatieve ondernemers in de vier stedelijke regio's. Deze samenwerkende partijen zetten daartoe living labs op: omgevingen waarin experimenten met slimme fietsinnovaties plaatsvinden. De onderzoekers zijn ook geïnteresseerd in hoe experimenteren in deze living labs uiteindelijk kan bijdragen aan structurele verandering: de beoogde fietstransitie.

Een living lab is voor de onderzoekers in dit geval niet alleen een geografische en institutionele omgeving waarin een experiment plaatsvindt, maar ook een bijzondere aanpak van de samenwerking met betrokken prak-

tijkpartijen. Daarnaast spreken de samenwerkingspartners regelmatig met elkaar en met andere geïnteresseerde partijen (zoals ondernemers of experts) tijdens door het project georganiseerde bijeenkomsten en workshops. Om de impact van SCF te maximaliseren is het project ook ingebed in de bredere fietsgemeenschap die bestaat uit onder meer de Fietscommunity 2,0 en de Tour de Force.

Het SCF-consortium

Het SCF-consortium bestaat uit de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam, de Technische Universiteit Eindhoven, de Universiteit van Tilburg, Hogeschool Windesheim, het ministerie van WVS, de Stadsregio Amsterdam, de gemeente Amsterdam, de gemeente Eindhoven, de gemeente Utrecht, de gemeente Zwolle, de provincie Noord-Brabant, de provincie Utrecht, de provincie Overijssel en CROW.

i In het onderzoeksprogramma Smart Regions of the Future, SURF, werken consortia van onderzoekers en praktijkpartijen samen aan vraagstukken rond ruimte, wonen, bereikbaarheid, economie en bestuur. In 2016 zijn vijf grote projecten van start gegaan, waaronder Smart Cycling Futures, SCF. SURF valt onder het kennisinitiatief Verbinden van Duurzame Steden, VerDuS van NWO, het Rijk, Platform31 en Regieorgaan SIA.